

NAPREJ

Glasilo Socialistične stranke Jugoslavije.

Še enkrat „enotna srednja šola“.

Ne nameravam pisati o stvari sami. To si prihranim za druga pota, nakratko se moram pobaviti s člankom, ki je izšel v »Napreju« dne 22. marca pod naslovom »Enotna srednja šola« in ki ga je napisal srednješolski profesor.

Ni mi povsem jasno, zakaj je uredništvo ta članek priobčilo. Rekel bi, da se je to pomotoma zgodilo, ali pa da je hotelo uredništvo na drastičnem zgledu pokazati, kako predpotopni in tesnosrčni nazori se vladajo tuptam med našo inteligenco. V tem slučaju ne bi bilo treba članku ničesar dostaviti, če bi se molk ne tolmačil lahko kot tiho soglasje stranke, kar bi vsekakor vrglo nanjo čudno luč, ker članek, v kolikor ga sploh smemo vzeti resno, je naravnost v protislovju s socialističnim pojmovanjem kulturnih vprašanj. Tudi pomeni članek tako težko žalitev ljudskošolskega učiteljstva, da je treba že radi tega obžalovati, da je izšel v glasilu naše stranke, ki je imela za upravičene težnje tega stanu vedno več razumevanja kot katerakoli druga stranka.

Kaj je dalo povod temu članku? Zastopniki ljudskošolskega učiteljstva so glasovali v Višem šolskem svetu za dr. Poljančev predlog o enotni srednji šoli. »Učiteljski Tovariš« je to kratko zabeležil in pri tem citiral stavek poročevalcev: »Ena država, en narod, ena šola.« In radi tega je pisec članka opsoval ljudskošolsko učiteljstvo in ogorčeno vprašal, odkod jemlje to pravico, da glasuje o stvari, o kateri nič ne razume itd.

Reči moram, strmel sem nad tako reakcionarnimi nazori pri šolniku in mudi se mi s pripombo, da sem trdno prepričan, da ni enega izmed njegovih stanovskih kolegov, ki bi soglašal s takimi trditvami in odobral take brezobraznosti. Ljudskošolsko učiteljstvo je vedno pozdravljalo sodelovanje profesorjev pri vseh vprašanjih osnovnega šolstva in se je vedno zavzemalo za to, da dobijo starši primerno besedo pri šolski upravi in v vseh vzgojnih zadevah. Da sem odkritosrčen, zameril sem celo stanovskemu glasilu učiteljstva, da se je v vprašanju srednje šole tako dolgo zadrževalo popolnoma pasivno in da ni že prej odločno stopilo na stran zagovornikov reforme. Drugod, n. pr. v Nemčiji, je bilo ljudskošolsko učiteljstvo iniciativnejše. Z vsem povdarkom izražam svoje prepričanje, da ureditev bodočega našega šolstva — v mislih imam vse vrste šol — ne more biti samo zadeva strokovnjakov, niti ne samo zadeva vseh šolnikov, ampak je zadeva celega naroda, zlasti vseh onih, ki jim je pri srcu napredek naroda in dobra vzgoja mladine, torej predvsem tudi staršev. Vsa čast strokovnjakom — a strokovnjaštvo postane lahko zlo, tam,

kjer se krčevito drži starega, kjer si ne ohrani svobodnega pogleda za razvojne nujnosti časa.

Vprašanje enotne nižje srednje šole je samo eno izmed mnogih šolskih vprašanj, ki jih ne gre reševati edino s šolsko didaktičnega stališča, ampak pri reševanju katerih morajo sododločevati ozirni na potrebe in socialne prilike naroda, za katerega je končno šola namenjena. Statistika jasno dokazuje, da uredbe, kakor jih imamo danes v srednjem šolstvu, pri sedanjih razmerah vedno bolj postajajo privilegij bogatejših slojev, ogrožajo baš obstoj gimnazije starega kova, otežujejo in utesnujejo izbor učencev in morajo končno vesti do duševnega izstradanja širokih mas naroda.

Zdi se mi, da se je vprašanje enotne šole precej površno in ostransko razmotrivalo, a v tem oziru ne gre očitke nasloviti na ljudskošolsko učiteljstvo, ki mu je v tej stvari dosi težje priti do besede kot srednješolskemu. Uredništva raznih listov to lahko potrdijo.

Socialistične stranke so se od nekdaj bojevale za to, da postane šolstvo bolj kogoče dostopno narodu, vedno so se prve zavemale za časi primerne reforme in upravičeno bi se nam očitalo, da zatajujemo svoj program in svoja načela, ako bi si osvojili nazadnjaške nazore, kakor smo jih srečali v onem članku.

Zelal bi, da se inteligenten človek, zlasti vsak sodrug zanima za razvoj šolskih vprašanj. Ne mislim samo na »študirane ljudi«, na katere gleda nešolan človek včasih z neko zavistjo. Po krivici izobrazba ni monopol kake kaste in se ne pridobiva samo v šoli. Šolan človek se ni vedno izobražen človek, lahko je celo prav plitev človek, če se vedno dalje ne izobrazuje, kar spoznate na tem, da se sklicuje na svojo šolsko izobrazbo. Lahko ga prekaša po duševni globini in samostojnosti kak preprost delavec-samouk, ki neprestano z vno deluje na svoji izobrazbi. V socialističnih strankah imamo nešteto zgledov za to.

Šola nam je silno dragocena, ker da naši izobrazbi osnovo, na kateri potem lahko dalje gradimo in se spopolnjujemo. Ne ustreza pa vsaka šola tej svoji nalogi v enaki meri. O kakovosti in vzgojni vrednosti šole pa ne gre sodba samo učiteljem, ampak tudi staršem, vsem onim, ki so jo kdaj pohajali in vsem, ki so dovolj zreli za presojanje njenih uspehov. »Na njenih sadovih jo spoznate.« V. M.

(Priobčujemo ta članek našega sodruga, ker nam je ljubo, da se o takem vprašanju, kakor je šola, razvije debata tudi v našem listu, ker bo dana na ta način še naprej prilika, da se vprašanje z našega stališča vsestransko pretrese. — Uredništvo).

Izhaja razen ponedeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Stane mesečno 2½ pšeničnih kg, celoletno 30 pk. V aprilu 1922 računamo pk po 4 din.

Oglasi: prostor 1 × 55 mm 60 p. Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Japonska in Amerika.

Izmed konfliktov, ki se pripravljajo v svetovni politiki, obrača nase pozornosti oni med Japonsko in Severno Ameriko. Kajti nasprotje, ki vlada med Združenimi državami severoameriškimi in prvo silo vzhodne Azije, Japonsko, je tako veliko ter temelji na tako stvarnih sporih zadevah, da je videti pomirjenje izven možnosti mirovne politike. Že zelo dolgo se je gojila nada, da se bo zmanjšalo ali vsaj nekoliko izgladilo na konferenci v Washingtonu. Zdi se, da je to upanje neutemeljeno, kajti v današnjem položaju si težko predstavljamo, kako bi se mogel najti kompromis med obema nasprotujočima si stališčema.

Osnovni stvarni vzrok nasprotjem je preoblastenost Japonske. Država Japonska šteje do 78 milijonov ljudi, od tega velikanska večina na otočju, ki je vrh tega deloma gorato in katerega najsevernejši otok Jeso je malo rodovitno, v podnebnem oziru neugoden in vsled tega le malo naseljen. — Prevelika množina prebivalstva, ki je zgnjetena tu na malem prostoru, išče sedaj prilike, da bi si pomagala ali z izseljevanjem ali z industrializacijo. Za prvo je treba prostora, za drugo trga in eksploatacijskih objektov. V boju za oboje, predvsem pa za prvo, leži težišče japonske politike, pa tudi jedro njenega spora z Ameriko.

Dežel, kjer bi bilo prostora za japonske izseljence, je pravzaprav dovolj okrog in okrog Japonske, toda — nedostopne so Japoncem. To velja predvsem za one dežele ob Tihem oceanu, ki so v oblasti severoameriške Unije. — To so zapadne zvezne države Unije, ležeče ob oceanu ali vsaj v njega bližini, in pa na otočju Filipini ter drugih manjših otokih Velikega oceana, ki so last U. S. A. Tu se Japonci ne smejo naseljevati, ker tvorijo prehudo konkurenco belim. Da se te izjemne naseljeniške določbe predrugačijo, to je ena glavnih teženj Japonske.

V bližini Japonske se nahaja sicer tudi Poamurje in vzhodna Sibirija, ki sta v ruski oblasti, kakor tudi severna Mandžurija, ki je formalno še kitajska last. Toda te dežele prihajajo vsled svojega izredno mrzlega podnebja za Japonce malo v poštev, kvečjemu v svrhu gospodarske eksploatacije. Kitajska sama pa je še bolj preoblastena in njo tarejo iste skrbi ko Japonsko; le v gospodarskem oziru je tu vabljivo polje za Japonce, ki so se seveda že davno zavedli te okolnosti. Med svetovno vojno so pač v deželi močno napredovali, ker je izginila evropska konkurenca, toda po vojni se morajo tudi tu braniti pred Evropejci.

Japonski pred nosom leži tudi bogato otočje Vzhodne Indije, ki pa se nahaja v nizozemskih rokah. To otočje prihaja sicer vsled svojega prevročega, tropskega

podnebja za naseljevanje malo v poštev, temveč pa je vredno radi preoblike kolonijalnih sadežev, eksploatiranih na veliko. Japonska, hlepeča po gospodarskih trgih in sirovinah, se je po rusko-japonski vojni začela ozirati po teh bogatih otokih, kar je povzročilo izdatno zblizanje med Holandijo in Unijo.

Naposled imamo še Avstralijo in njeno otočja ter v Ameriki zapadno obalo Kanade, kjer je prostor in podnebje, kakor nalašč za Japonce. Toda tam se jih tamkajšnji Angleži ne branijo nič manj energično, ko Unija in za gotovo lahko smatramo, da bo politika teh dveh angleških dominijonov glede Japonske povsem enaka oni Washingtonske vlade. Ta moment, ki bo brez dvoma za angleško politiko odločilne važnosti, je eden najmerodajnejših za presojanje bodočega razmerja na obalah Tihega oceana.

Ali in kdaj se bo Japonska čutila dovolj močno, da poskusi s silo v svojo korist razrešiti ta državni problem, to je danes še negotovo. Da se pripravlja na tako odločitev, to potrjujejo vsa poročila. Da pa za enkrat položaj še ni ugoden, je razvidno iz gorenjih okolnosti.

Javno predavanje Zvonimirja Bernota. glavnega urednika »Napreja« se nadaljuje v soboto, dne 8. aprila 1922 v veliki dvorani »Mestnega doma«, in sicer bo govoril »O Mojsovi zgodbi o ustvarjenju sveta in naša znanost«. Začetek točno ob pol 20., konec najpozneje ob 22. Po predavanju ima vsak pravico na vprašanje ali tudi na daljši govor, vendar ne nad 10 minut.

ČRNA DESKA.

Stanovanjski komisiji v Ljubljani.

Vsojam si stanovanjsko komisijo opozoriti, da sem vnovič vložil prošnjo za stanovanje ter navedel dva konkretna slučaja. Želim, da se mi po enoletni borbi posreči dobiti stanovanje. Javnost bodem o hitrosti in končni rešitvi po potrebi obveščal.

Meznarič Ivo, vojni invalid.

Politične vesti.

+ **Pred razkolom v klerikalni stranki.** Ne samo hrvaški, temveč tudi srbski listi poročajo o razkolu v klerikalni stranki. V Sloveniji se vedno bolj in bolj širi gibanje skupine dr. Šusteršiča, katerega brošuro ravnokar tiskajo v neki ljubljanski tiskarni. V tej brošuri zagovarja dr. Šusteršič svoje delo in bo v tem oziru zelo zanimiva. Duhovniki-starini podpirajo to gibanje. V zvezi z njimi je ljubljanski »Slovenec«, ki se precej postrani gleda z »Novim Časom«. Baje namerava postati dr. Šusteršič nekaj drugi Radić za Slovenijo.

+ **Obupne železničarske razmere v Nar. skupščini.** Na včerajšnji seji narodne skupščine je zahteval poslanec sodrug Kopač, naj sprejme prometni minister zopet v službo tiste železničarje, ki jih je odpustil ob priliki velike stavke klerikalni minister dr. Korošec. Obenem je tudi zahteval zboljšanje železničarskega položaja, ker žive železničarji naravnost v obupnem stanju. Prometni minister je odgovoril, da ravnokar pripravlja predlog za draginjske doklade in obenem predlog za povišanje premij in kilometraž strojnemu in voznemu osebju.

+ **Iz belgrajskega političnega življenja.** Včerajšnja seja narodne skupščine je sklenila zvišati poslanske dnevnice na 60

dinariev, kar naj bi se smatralo kot draginjsko doklado. Obenem pa poročajo, da sta se sešla radikalec Pašić in demokrat Davidović, ki sta pretresala gažo kralja Aleksandra. In sta sklenila predlagati, naj mu pripozna narodna skupščina samo 24 milijonov dinarjev na leto. Če bi pa več potreboval, bi po potrebi seveda še več dobil. Ministrski predsednik Pašić je preko predsednika narodne skupščine zahteval od finančnega odbora, naj spremeni dnevni red svoje seje in naj prične razpravljati o kraljevi gaži. Finančni odbor so je takoj odzval ministri zahtevi in odobril vladni predlog kraljeve civilne liste.

+ **Bahje čenče so tudi v Belgradu.** Zadnje dni so v Belgradu precej govorili o reviziji rapalske pogodbe, in sicer v tem smislu, da bi Italija pripustila Jugoslaviji nekaj otokov proti temu, da bi dovolila aneksijo Reke. Nekateri vladni poslanci so zato posetili zunanega ministra Ninčiča, ki pa jim je odvrnil, da o kakšni taki reviziji ne more biti govora. Današnji demokratski listi prinašajo Ninčičevo izjavo z velikim pompom.

+ **Težave, združene z genovsko konferenco.** Iz Belgrada poročajo, da se Pašić zato ne bo udeležil konference v Genovi, ker je preobložen z notranje-političnimi vprašanji, izmed katerih mu dela največ preglavice obtožba bivšega vojnega ministra Zečevića. Baje pa tudi zaradi tega ne odpotuje, ker še ni Italija izvedla rapalskega dogovora. Da pa se kavalirsko vkljub vsem tem dejstvom opraviči pred laško javnostjo, je dal poročati časopisom, da je nevarno bolan in da zato ne more odpotovati. Njegova bolezen je povzročila potem razumljivo veselost.

+ **Navdušenje za Habsburžane se še ni poglelo.** Madžarski legitimisti poročajo, da so se zedinili legitimistični voditelji Madžarske, Poliske in Avstrije glede javnih manifestacij za Otona II. Karlovega sina. Madžarski kardinal Csernoch se že pogaja z madžarskimi aristokrati o ustoličenju Karlovega sina. V resnici je opaziti močna stremeljenja za Otona II. v vseh treh navedenih državah. Tako na primer so se brale v vseh dunajskih cerkvah zadušnice za bivšega cesarja in krščanski socialci so tudi hoteli uprizoriti manifestacije povodom Karlove smrti, kar pa so jim preprečili socialisti.

+ **Pred politično krizo na Angleškem.** Na Angleškem se vrše najljutejši boji med delavci vseh mogočih kategorij in med delodajalci. Anglija je izšla iz svetovne vojne kot najmočnejša država v Evropi in njen gospodarski in politični vpliv je naraščal vidno z vsakim mesecem. Toda produkcija je bila presilna in konkurenca prevelika s strani Japonske in v precejšnji meri tudi z nemške strani. Posledice so se kmalu pokazale, ko so hoteli delodajalci znižati delavske mezde. Delavci vseh kategorij so stopili v stavko toda delodajalci so posegli po nainvarnejšem orožju. Delavce so pričeli krati malo v trumah odpustčati. Dosedaj je že okoli dva milijona delavcev brez posla in njihovo število še narašča. Delavska stranka Labour Party seveda pridobiva na svoji veljavi. Kapitalistični ustroj v državi je v resni nevarnosti, ker se je iz boja za delavske mezde razvil nehoti boji za politično oblast. Bodočnost bo gotovo našla delavsko stranko kot zmagovalko.

+ **Zahteve ruske delegacije.** Iz Moskve poročajo, da bo zahtevala ruska delegacija na genovski konferenci prizna-

nje sledečih njenih točk: 1. Priznaje za stave ruske trgovinske mornarice, 2. Ruske ladje smejo prosto in neovrano uporabljati tuja pristanišča. 3. Ruske ladje, katere so zaplenile druge države, se vrnejo Rusiji, oziroma se Rusija za te ladje, katerih je v inozemskih rokah baje 60 procentov, odškoduje. 4. Če se Dardanele nevtralizirajo, zahteva Rusija, da bo tudi ona zastopana v mednarodni nadzorstveni komisiji za Dardanele.

+ **Ljenuova izvajanja.** Iz Moskve poročajo, da je enajsti sovjetski kongres enoglasno odobril novo gospodarsko politiko sovjetske Rusije pod vodstvom Ljenuina. Nemški časopisi poročajo ob tej priliki o avdiencah pri sovjetskem voditelju, ki se je napram nekemu poročevalcu izrazil približno takole: »Ker že ravno govorimo o zmotah,« je rekel. »Da, resnica je, da smo napravili mnogo zmot. Umikamo se. V letih 1917. in 1918. smo bili — kako se že reče po angleško — napredujoči. Mi primerjamo naše umikanje na ekonomskem polju z našim brestlitovskim mirom. Mi smo sami in ker smo sami, smo preslabotni, da bi zgradili komunistično državo. Toda mi gradimo državo in s kapitalističnega stališča je naša dežela danes varnejša od vseh drugih v Evropi. Druge dežele padajo, mi pa vstajamo.«

Iz strok. gibanja.

K članku: »Posledice ekstremistično-anarhističnega gospodarjenja v cementni tovarni v Zidanem mostu« z dne 30. pr. meseca ugovarja s. Štefan Laznik, predsednik tamošnje podružnice kemičnih delavcev v sledečih točkah: (Za popravek uredništvo seveda ne prevzame nobene odgovornosti in nam bo ljubo, če se zadeva mirnim potom razčisti do konca). Ker vidim, da se krivda nalaga začasnemu Odboru, moram to odklanjati kot neresnico, ker sem kot predsednik prepričan, da je odbor, izvzemši enega ali dveh članov, točno opravljal svoje dolžnosti, čeravno so se mu težkoče delale od vseh strani. — Drugič moram pojasniti, da ni Centrala navedla v spomenici povišanje plač za vse delavce enako, temveč kakor je bilo v spomenici na centralno vodstvo navedeno, za profesionaliste 10% več, ker so profesionalisti imeli, izvzemši 3 ali 4, jednako plačo kakor nekvalificirani delavci. Razumljivo je, da so se zaupniki držali tistega, kar je bilo sklenjeno. Bilo je to sklenjeno sporazumno z vsemi zaupniki raznih oddelkov. Torej ne more biti o nikakršnem prepričanju govor. — Resnično je, da se je doseglo 25%, in so se nekatere točke končno še izboljšale med zaupniki in ravnatelstvom. Družinske doklade so se zvišale od 3 na 5 in draginjske od 4 na 5 K. Nepravilno je, kar se tukaj piše o 9ih otrocih. Dopisnik sam ne bi mogel preživeti 9 otrok in ženo s 50 kronami dnevno. — Kar se tiče organiziranih delavcev, imam dokaz od blagajne, da se je še za mesec december in januar odposlalo centrali 172 član. prispekov. Da je plačalo meseca februarja samo 98 članov, je krivo to, da je bila velika beda med delavci, ker se je radi popravila v tovarni le malo delalo. Ni torej čuda, če so člani izostali s plačevanjem. — Kar piše pisec o linčanju, moram smatrati za smešno, ker se je ljudstvo na shodu, ki se je vršil ob 5 in pol popoldne čisto mirno držalo ter tudi mirno sprejelo rezultat pogodbe, ki je bila sklenjena in podpisana med Ravnateljstvom in zaupniki tovarne. Seveda moram pa konstatirati, da jako hrabro ni

bilo od sodrugov Rejca in Leskovška, da sta se tako nepričakovano umaknila pred enim ali dvema nezadovoljneža. Dolžnost njihova bi bila, nezadovoljnežem čelo pokazati in jih prepričati o njih krivici. Delavstvo pa je bilo osuplo, ker ni bilo govornikov, da bi jih podučili. — Kar se tiče pogodbe, je bil g. Ravnatelj ing. Rozman toliko prijazen, da je on sam lastno-ročno izdelal spomenico, ko sta imenovana sodruga omenjeno spomenico pozabila tukaj pustiti? Tudi moram smatrati za nesresnično, da je obstojal zaupniški odbor iz samih rokodelcev, ker je bil le eden, ki je zastopal rokodelce, drugih 5 pa vsak svoj oddelek tovarne in kamenoloma. — Kar pa se tiče moje osebe, ki sem tudi rokodelce, moram pojasniti, da sem se držal kot predsednik popolnoma nepristranski ter podpiral vsakega zaupnika v njegovih zadevah. Ker se pri nas nahaja še veliko število zvestih in poštenih proletarcev, ne moremo smatrati tega malega udarca za žalostno, ker sem trdno prepričan, da jih tak majhen udarec le še bolj vzbuja za boj za delavske pravice. Omenjenima sodrugoma pa bi resno na srce polagal, vbodoče bolj vztrajno zastopati nevedno in obžalovanja vredno delavstvo.

Štefan Laznik,

tč. predsednik podružnice kemičnih delavcev v Zidanem mostu.

INVALIDSKIM ORGANIZACIJAM.

Vlada hoče ukiniti nekatere naše zavode, zavlačuje kredite za pokojnine, da se ne izplačujejo redno, doklade sploh ne izplačuje, razpušča urad za nakazovanje pokojnin, sploh krši naše že itak malenkostne pravice.

Pokazati je treba odločen nastop proti takemu nesocialnemu ravnanju z vojnimi žrtvami.

Centrala pozivlja vsa poverjenišтва in podružnice, da skličejo v nedeljo, dne 9. t. m. protestne shode in sprejmejo tozadevne resolucije, ki jih bomo predložili na merodajna mesta. Umreti ne moremo, tako živeti pa tudi ne.

Odbor.

STEBROVJE POKA.

Tisti, ki imajo danes usta polna o »razdorihi« v naši stranki, si zadevo menda predstavljajo po lastnih izkušnjah. Tu so n. pr. slovenski liberalci, ki so pred par dnevi izgubili zadnjo postojanko: trgovski stan, kateri se je na svojem protestnem shodu v Ljubljani 3. t. m. skoro soglasno odcepil od njih, namerava ustanoviti svojo lastno stranko. Dalje klerikalci, ti najhujši kričarji, kadar je treba obrekovati kako njim nasprotno stranko.

V slovenski klerikaliji gre vse naražen! Za danes se vzdržujemo vsakega nadaljnjega komentiranja, povedati pa moramo, da je bilo vsem pametnim ljudem že davno jasno, da se v njenih vrstah nekaj godi, ljut boj med dvema strujama, ki mora v svojih konsekvencah brez pardona privedi to stranko katoliškega terorizma do popolnega razcepa.

Včerašnji »Narod« poroča v uvodniku, za katerega mu je dan material od zelo zanesljivih virov, kakor sam pripoveduje, da se je razcep že dejansko izvršil, ker se nahaja v osnutku nova klerikalna politična organizacija, ki noče imeti ničesar skupnega z dosedanjim vodstvom, to je s tisto strujo, ki se je popolnoma podvrgla oligarhiji katoliškega duhovnika kot neomejenega gospodarja nad dušami in telesi, torej tudi nad političnim mišljenjem svojih ovčic. Ti »novostrojari« gredo v glavnem za tem, da duhovnika

koč političnega faktorja in merodajno glavo v stranki potisnejo povsem v ozadje. Ta boj se dandanes vrši že čisto javno in je n. pr. značilno, da je imel takle klerikalni »mladin« nedavno tega v Trebnjem govor, v katerem je brez ovinkov napovedal boj »starinom« (klerikalnim seveda), ki jih je delal odgovorne za vse politične neuspehe in poraze, ki so jih klerikalci v zadnjem času doživeli.

Sedanje vodstvo je nad takimi pojavi popolnoma obupano in roti spuntane ovčice z zaupnimi okrožnicami, naj nikari ne delajo strankini enotnosti zgage, in jim grozi v svojem časopisju s sodomskimi in gomorskim kaznimi, če se bodo kaj takega upale. Opozicija jim seveda ne ostane prav nobenega odgovora dolžna in je prav zabavno, kako se gospodje med seboj obkladaajo z gospodom Bogom, s svetimi Frančiški in cerkvami in ne vemo še s kom, iz česar lahko prav jasno razvidite, kakšna nezadnjakarska mentaliteta vlada tudi v krogih »novostrojarijev«. Berite zadnje klerikalne časopise obeh barv, berite n. pr. včerašnjega »Slovenca« in »Novi Čas« — Slovenci še niso imeli tako dobrih humorističnih listov!

Eno je v »mladinah«: ti so popolnoma prekopirali socialistične nauke in vlečejo ž njimi maso za nos. In ker so ti nauki danes bolj kot kdaj prej krvavo aktualni, ne bo čudno, če bo ta masa potegnila ž njimi, ker s svojimi neukimi možgani ne more spoznati, da je katolikom socialistični nauk le na jeziku, in naj se vedejo še tako »mladinsko«.

H koncu še nekaj: Nova klerikalna politična skupina si je za svoje tajništvo že zagotovila poseben lokal, za kar je potrošila 600.000 K, v drugi polovici tega meseca pa začne izhajati nov list kot nje osrednje glasilo.

Tako se godi klerikalcem v času, ko nas zmerjajo z »razkoli«, nas, ki smo te krize že zdavno preboleli, in sicer tako, da nam niso kot stranki prav nič škodile, kakor bodo njim, ko smo se že v vsej kraljevini jekleno trdno zedinili, ko obstaja naše notranje konsolidacijsko delo samo še v tem, da brezobzirno odstranjujemo tradicijo tistih maloštevilnih glav, ki so se vrinile v naše vrste, a niso bile sposobne misliti z našim programom, z našimi obveznimi sklepi, ki niso sposobne, da bi se magari žrtvovala za naš cilj, če je treba.

Dnevne vesti.

Z ozirom na gledališko afero že vidimo, da jo moramo mi brez milosti razčistiti, ker so merodajni krogi s svojimi preiskavami itd. menda že zaspali, dasi smo jim mi dali neoporekljiv obtežilni material in ker se na drugi strani demokraciji na vso moč potijo, da bi v javnosti vzbudili mnenje o nedotakljivosti gledaliških uničevalcev. Ene kakor druge do nagega razkriti, to bo naše delo v teh dneh. Javnost naj iz brezobzirnega razkrivanja vseh grehov spozna, kdo so tisti ljudje v gledališču in kdo in kako jo hoče preslepiti.

II. Umetniški večer v Trbovljah pod okriljem »Svobode« prirede na izrecno željo v nedeljo, 9. t. m. ob 7. zvečer v »Delavskem domu« sodr. Podbevšek, Cerkvenik, Ravnikarjeva in Seliškar. Prireditelji bodo nastopili z novim sporedom, tako da bo tudi ta večer zadovoljil poslušalce.

Sprajili so se nad invalide. Kakor nam poročajo iz Celja, bodo razpustili ta-

mošnji invalidski dom ter invalide razmestili podružnih zavodih. Postopje Senalske vojašnice bodo najbrž uporabili za dijaški dom. Zadnjo besedo bo imela seveda invalidska organizacija.

Pevske vaje pri »Ljubljanskem Zvonu« se vrše redno vsako sredo ob pol 8. za ženski zbor, vsak petek ob pol 8. za moški in vsak ponedeljek ob pol 8. zvečer za mešani zbor.

»Zenit«, internacionalna revija za umetnost in kulturo. Prejeli smo št. 11. in 12. te vsekakor zelo zanimive evropske revije, pri kateri sodelujejo ne samo nekateri jugoslovanski, temveč tudi laški, francoski, nemški, ameriški in ruski umetniki. V reviji zasledimo rahla socialistična naziranja, kot naravni postulat ljudi, ki mislijo s svojimi glavami. Urejevanje je s finim okusom in je sedaj gotovo edina umetniška revija na Balkanu z naprednim naziranjem. Pri nadaljnjih številkah si bomo lahko ustvarili previjno sodbo o razmerju med hotenjem in ustvarjanjem zenitistov. Baje prirede zenitisti maja meseca svoj večer v Ljubljani.

= Žitni trg. (Produktna borza v Novem Sadu 4. aprila.) Pšenica 4.30 Din., oves 3 Din., koruza 3.02—3.10 Din., ječmen 2.65 Din., moka (štev. 0) 5.75 Din., svinjska mast 20 Din.

= Valuta. (Zagreb, 5. aprila): Ameriški dolar 318 naših K, čehoslovaška krona 6 K, bolgarski lev 1.90 K, nemška marka 1.06 K, švicarski frank 63 K, italijanska lira 16.95 K, 100 nemško-avstrijskih kron naših 4.50 K, rumunski lej 2.35 kron.

Klub kolesarjev in motociklistov »Ilirija« v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 9. aprila 1922 na progi Ljubljana-Št. Vid »Otvoritev kolesarske dirke« v sledečih kategorijah: 1. Glavna tekma na 10 km; 2. dirka juniorjev na 5 km; 3. novinci na 3 km; 4. seniorji na 3 km; 5. handicap na 5 km in 6. tolažilna tekma na 3 km; 7. damska na 2 km. Start in cilj pri km 2200 v Šiški. Začetek točno ob 14.30. Dirke so otvorene za vse klube v območju Jug. koles. združenja za Slovenijo. Prijavnina 2 Din. Vsi tekmovalci in reditelji so vabljeni, da se sigurno udeležijo sestanka na predvečer v soboto ob 20. pri »Novem sevtu«, Prešernova soba. Istočasno se zaključijo prijave dospele do 22. Poznejše prijave se ne bodo upoštevale.

Po svetu.

— **Knjiga o življenju na fronti je razburila mil tariste.** Lansko leto je izšla v New Yorku knjiga z naslovom »Three Soldiers« (Trije vojaki), katero je spisal John Dos Passos, ki je bil sam vojak v ameriški armadi v Franciji. Knjiga se lahko primerja z glasovitim delom »Ogenj«, katero je spisal francoski pisatelj Brbusse, ker primeroma na enak način opisuje življenje in trpljenje prirostelega vojaka v strelskih jarkih. Kdor hoče v resnici vedeti, kaj je vojna, naj čita to knjigo. Toda zaradi knjige same bi ne bilo te vesti. Nekaj časa so kapitalistični listi ignorirali knjigo kakor je že njihova navada, če neradi vidijo kakšno reč. Ko so pa videli, da je založnik prodal prvo izdanje v nekaj tednih, izdal knjigo drugič in da jo ljudje še vedno pridno kupujejo, je bilo treba nekaj storiti. List »New York Times« je najel bivšega kanadskega oficirja Dawsona, da spiše kri-

tiko te knjige. Dawson je seveda hitro priskočil in spisal dolgo klobaso, v kateri napada avtorja »Treh vojakov« in pravi, da je knjiga »veliko razžaljenje ameriške armade«. S tem pa je list opozoril širšo javnost na knjigo, ki je imela še več kupcev. Nato so sledili še trije uredniški članki, polni strupenih izlivov na Dos Passosa, potem se je pa privabila poveden protestni pismo, ki so jih pričeli objavljati v »Times« člani ameriške legije — brez izjeme sami bivši oficirji in komandanti; vsi se strinjajo z Dawsonom, da je knjiga »strašna nesreča« za Ameriko. Pred nekaj dnevi se je pa vrnil avtor Dos Passos iz Francije, kjer je bil ves čas po vojni. Začudil se je, ko je slišal o napadih na njegovo osebo in knjigo. Dejal, da je knjigo spisal v Franciji z najboljšim namenom, podati civilistom pravo sliko o življenju navadnega vojaka v strelskih jarkih in zakopih. Ne razume, zakaj toliko razburjenja. Pisal je resnico in ne more pomagati. Vsi karakterji, ki nastopajo v knjigi, so mu osebno znani in zapisal je njihove doživljaje natančno tako kakor jih je slišal iz njihovih ust, vse drugo je pa videl in doživel. Neki bivši ameriški prostak na Francoskem, ki je čital knjigo, se je izrazil o njej sledeče: »Vsi dosluženi vojaki bi morali vstati in se odkriti Dos Passusu. On je njihov pravi prijatelj; on je zagovornik tistih nemili stotisočev, ki so zrl na življenje v armadi in armado samo ravno tako kakor je zapisano v tej knjigi; njihovo razočarenje in njihov obup je zdaj prvič odkrit v tej poštenu knjigi. Želim, da sleherni oče in mati, ki imata nedraslega sina, čita to knjigo, ker potem bosta vedela, kaj čaka njunega sina, kadar džingoti nanovo zapojejo o »slavi strelskih jarkov« in zaženo bojni klic za bodočo vojno.«

— Zakaj so služile Kitajcem kite? —
Kakor je svoječasno ruski car Peter I. skušal kultivirati Ruse s tem, da je ukazal moških porezati dolge brade, tako so moški Kitajci morali žrtvovati svoje tradicionalne kite v čast novemu času. Rezanje kit ni šlo brez odpora, kajti to je takó stara kitajska navada kakor kitajski narod sam. Neki nemški zdravnik je odgovoril zagovarjalcu kit, tudi evropskega zdravniku, na precej smešen način, zakaj so prišle prav Kitajcem kite: »Pred davnim so bili slepi starci, ki so se držali kite mladih dečkov, njihovih vodnikov; policaji so svoje žrtve, tatove, roparje in razgrajace prijemali za kite in jih vodili v ječe, drugače ni smel prijeti Kitajca za kito nihče; ker s tem bi se mu zameril, kakor če bi mu rekel, da je tat. Celo kot zdravnik sem se moral zelo paziti, da se nisem dotaknil Kitajčeve kite, ko sem ga zdravil baš pod kito na hrbtu in sem se moral zato poslužiti dolgega kola, da sem odstranil kito na časten način. Kita je služila tudi kot jako primerno držalo, če se je na primer kje hotelo zvezati zločinca in kaznovati, so ga privezali kar s kito k drogu in če so policaji vodili nevarnega zločinca, niso uporabljali dolgih verig, temveč je najpogosteje služila jetnikova kita, da so mu z njo zvezali roke. Če se je oblastem zelo zameril kak zločinec, so ga obesili za kito, kar se je smatralo za najbolj sramotno kazen. Kita pa ni služila prostim Kitajcem samo za varovanje vratu pred mrazom, temveč so se nanje lahko tudi obesili. Stariši ali varuhi otrok so se poslužili njihovih kit, da so zvezali skupaj otroke in jih tako držali skupaj. Končno je kita služila, da je bilo mogoče spoznavati otroke moškega in ženskega spola, ki se ponekod prav nič ne razlikujejo v nošnji, medtem ko so nosile deklice v laseh živordeč trak, so

imeli dečki zvezane kite samo s črno vrčvico. Malih dečkov vseeno ne razločujejo stariši po traku in laseh, ker zelo radi pokažejo tujcem, da so deklice. Oni v splošnem bolj ljubijo dekleta in če človek vpraša nesrečne stariše s samimi dečki, kaj so, bodo najrajše odgovorili da so deklice. Pogosto nesrečni stariši, ki jih Bog ni osrečil z deklicami, se maščujejo nad sinovi, da jim dajejo imena kot: Bolha, Gosenica, Pasja uš, Pes ali kaj podobnega.

UTRINKI.

Ako je socializem »uničevalec civilizacije«, dvomimo, če sploh kaj ostane za uničenje, ako bodo sedanji vladarji kapitalističnega sveta vladali še nekaj let.

Stavkokaz je cunj, s katero si delodajalec obriše unazane roke in potem jo vrže proč.

Čigav je premog?

Cerkev: Bog je dal, zato je božji.

Veda: Evolucija prirode ga je dala tekom milijon let, zato bi moral biti lastnina ljudstva.

Lastnik: Jaz sem ga naredil, zato je moj!

Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).

Odgovorni urednik: France Svetek.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

„TRIBUNA“

tovarna dvokoles in otroških vozičkov. Najcenejša dvokolesa in otroški vozički raznih modelov. Sprejmejo se tudi dvokolesa in otroški vozički v polno prenavo, emailiranje z ognjem in poniklanje. Ljubljana, Karlovska cesta štey. 4.

Dežne plašče

za dame in gospode v veliki izbiri priporoča tvrdka

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10.

Blagajničarka

se sprejme

v restavracijo na glav. kolodvoru
v Ljubljani.

VAJENCA

za mizarstvo obrt dobrih in poštenih staršev sprejemem.
Merkel Anton, mizar, mojster
v Šoštanju, Štajersko.

Kdor hoče imeti res s pristnim blagom prepletkano hišo, pohištvo in lakiranje vozniških koles v peči, naj se obrne na tvrdko

STONE MALGAJ

Ljubljana stavebeni in pohištveni pleskar in ličar Ljubljana

Kolodvorska ulica št. 6

Največja zaloga klavirjev in pianin v Ljubljani.

TVRDKA J. DOLENC,
Ljubljana, Hilšerjeva ulica št. 5

se priporoča za nakup najboljših instrumentov izvrstnih tovarn po najsolidnejših in nizkih cenah.

Traži se za Osijek samostalni

palir za visokogradnje i željezo-beton.

Prednost imadu stanbenih prilika radi neženje. Opširne ponude sa oznakom izvedenih radova, prepisima svjedožba i plačevnim zahtjevima treba poslati na tvrdku

Adolf i Ernst Ehrlich, Osijek.

Jugoslovanska Union-banka

preje Mariborska eskomptna banka
ustanovljena leta 1872

Beograd-Gornja Radgona-Kranj-Ljubljana-Maribor-Murska Sobota-Velikovec.

Akcijski kapital
K 30.000.000

Rezerve K 16.000.000.

izvršuje vse bančne
posle najkulantneje.